

# DANMARK BØR HAVE ET INSTITUT FOR MINEDRIFT

---

*Af Gert Asmund*

Grønlands fremtid og økonomi diskuteres meget for tiden. Næsten alle fremhæver, at fiskeriet ikke bør være det eneste erhverv, og mange peger på, at minedrift kan blive et muligt indbringende erhverv. Men meget få gør noget for at gøre det til en realitet.

Grønlandsdebatørerne går tilsyneladende og venter på, at nogen skal falde over en stor guldklump i nærheden af et havneanlæg, medens ingen i Danmark vil sætte penge og mandskab ind på en kraftig indsats. Samtidigt står udenlandske selskaber i kø for at få lov til at søge efter mineraler i Grønland.

Den svage danske indsats skyldes manglende viden og manglende traditioner i danske firmaer. Et forhold man næppe kan bebrejde dem for. Vi må blot erkende, at danske firmaer ikke på egen hånd kan komme i gang på Grønland. Derfor må der oprettes et statsejet institut for udforskning af mineralforekomster inden for rigets grænser med henblik på økonomisk udnyttelse.

Mineinstitutter findes i mange andre lande, også i de lande, hvor private firmaer er vel etablerede, økonomisk og forskningsmæssigt.

I den senere tid har der været en kraftigt stigende interesse fra udlandet for at få tilladelser til mineralefterforskning i Grønland. 1. februar meddelte Grønlands Geologiske Undersøgelser, at 22 selskaber havde fået tilladelse til mineralefterforskning, og nu nævnes tallet 30, hvoraf langt de fleste er udenlandske.

Pondary Exploration (Canada) står bag Pondary Polar, der registreredes i 1969 som dansk aktieselskab. Selskabet har fået tilladelse til at lede efter mineraler i hele det enorme område fra Melvillebugten via nordkysten til øen Shannon.

Fernico, Carbomino og Dominion Explorer er ligeledes navne på canadisk ejede selskaber, der prospekterer for mineraler i Grønland. Fernico interesserer sig for kobber og nikkel på øen Disko.

Pondary Exploration har desuden vist interesse for eudialytprojektet, som er givet til Dansk Svovlsyre, og for uranforekomsten, som undersøges på Risø.

Det canadiske Renzy Mines prospekterer i området omkring Fiskeneset, hvor der er fundet krom.

Greenex er et dansk aktieselskab, som kontrolleres af det canadiske Cominco. Selskabet har eneret på prospektering i det område, hvor bly-zink forekomsten „Den sorte Engel“ findes. Det er lidt nord for Umanak.

Verdens største molybdænfirma American Metal Climax står bag Arktisk Mine-compagni, som udforsker molybdæforekomsten nær Mestersvig. Der er meget lille aktivitet ved forekomsten i øjeblikket, formodentlig fordi Climax fornyligt har fundet store molybdæforekomster i USA.

Denne oversigt over de vigtigste udenlandske aktiviteter er langt fra komplet, men den viser noget om den udenlandske interesse i Grønland. Er der mon ligeså stor aktivitet fra dansk side?

Dansk prospektering drives først og fremmest af Nordisk Mineselskab, Kryolitselskabet Øresund og Atomenergikommissionen. Nordisk Mineselskab har eneret på prospektering i området omkring Scoresbysund og nordpå til Franz Josefs Fjord. Firmaet drev den nedlagte mine ved Mestersvig. Der investeredes ifølge aktieselskabet 2 mill. kr. i 1961-62. Derefter er der investeret ca. 3 mill. kr. i prospektering.

Kryolitselskabet oparbejder og sælger stadig fra det udtømte brud ved Ivigtut. Der foretages nogen mineralprospektering koncentreret omkring Lersletten ved Egedesminde. Udviklingsarbejde foretager kryolitselskabet sig ikke meget af, så den store jernforekomst, der er fundet i bunden af Godthåbsfjorden, bliver formodentlig ikke udnyttet foreløbig.

På Risø's kemifdeling arbejder 2 ingeniører og 2 laboranter med oparbejdning af uran og biprodukter fra forekomsten ved Narssaq, medens et lignende antal på elektronikafdelingen arbejder med måle- og prospekteringsmetoder i felten. Der er investeret ca. 9 mill. kr. i prospektering siden 1958.

Til sammenligning kan nævnes, at Greenex mellem 1965 og 1968 ofrede 5,4 mill. kr. på udforskningen af Den sorte Engel, og man ønsker at investere endnu ca. 30 mill. kr., hvis der gives tilstrækkelige danske statsgarantier.

Den løbende geologiske undersøgelse af Grønland foretages af Grønlands Geologiske Undersøgelse, G. G. U., der hver sommer sender et stort antal geologer til Grønland. Institutionen udsender en mængde beskrivende litteratur, men der tages ikke stilling til de beskrevne områders økonomiske betydning.

Som det ses, er de udenlandske og specielt de canadiske selskaber godt i gang med at etablere sig i Grønland. Men de danske firmaer formår ikke at præstere en indsats, der giver sig udslag i blot så lidt som en forsøgsmine. De forekomster, der er fundet, har nemlig ikke været af en sådan type, at andre selskabers udvindingsmetoder har kunnet anvendes, og man har derfor måttet anse dem for uøkonomiske.

*Risøs tovbane  
ved det uranholdige Kvanefjeld.*



Men efterhånden som råstofforbruget i verden stiger, og de kendte forekomster bruges op, må man i gang med nye typer råstofkilder, og det bliver naturligvis de forekomster, som der *er* udviklet udvindingsmetoder for. Derfor skal vi i Danmark i gang med at udvikle metoder til udnyttelse af vore mineralforekomster i Grønland.

Privat kapital ønsker ikke at investere i en så risikobetoet forskning, som mineraludvinding kan være. Derfor må den danske indsats udføres for statens regning. De penge, staten investerer, behøver ikke at være foræringer til dansk industri, pengene kan komme tilbage til statskassen med renter via de afgifter, man kan kræve af de selskaber, der kommer til at udnytte forekomsterne. Dertil kommer, at mineinstituttet kan patentere sine opfindelser og gennem patentafgifterne måske finansiere sig selv.

Eudialyt-projektet er et glimrende eksempel på, hvor store resultater der kan opnås ved en beskednen indsats og lidt held:

Forekomsten af mineralet eudialyt har været kendt i lang tid, og der har tidligere været gjort forsøg på at udnytte den, dog uden held, så alle måtte på forhånd regne med, at det var en uøkonomisk forekomst. Men under arbejdet med uranforekomsten fik man på Risø øjnene op for de røde eudialytholdige bjerge tæt derved, og i løbet

af meget kort tid påvistes det, at der ligger meget store økonomiske muligheder i denne forekomst. Projektet er nu videregivet til Dansk Svovlsyre og Superphosphat-fabrik, og et udviklingsarbejde er ved at komme i gang. Risø's opfindelse bestod ganske enkelt i at blande eudialyt med svovlsyre og derefter opvarme blandingen til 400° C. Det var der bare ingen, der havde tænkt på før.

Desværre er der i dag kun meget få muligheder for, at en lignende opfindelse gøres i Danmark, thi der er ikke noget sted, hvor man systematisk undersøger de bjerg-artstyper, som G. G. U. finder i Grønland.

Men det findes der i andre lande. I hvert fald i USA, Canada, England og Australien findes der et „Institut of Mines“. Det er store statsinstitutioner, der arbejder med mineralforekomster fundet inden for det pågældende lands grænser. Man forsøger der at finde nye processer til udnyttelse af forekomster, der ikke lader sig udnytte med kendt teknologi.

Et Institute of Mines savnes i høj grad i Danmark, ja det er faktisk mere nødvendigt i Danmark end i de nævnte lande, hvor de private selskaber har store traditioner at bygge på, og hvor der kun er en lille risiko for, at en potentiel økonomisk forekomst skal ligge ubenyttet hen. I Danmark er der derimod kun ringe minedriftstraditioner og en vis frygt for at investere i Grønland. Det er derfor yderst usandsynligt, at noget dansk firma på eget initiativ kaster sig ud i noget mineraleventyr.

Et eventuelt dansk mineinstitut vil derimod kunne foretage den indledende risikable efterforskning og det ingeniørmæssige kemiske og fysiske udviklingsarbejde. De projekter, der viser sig at være økonomisk lovende, kan da overgives til danske firmaer. Har mineinstituttet først anvist metoder til udnyttelse af forekomsterne og påvist, at økonomien er lovende, da er der gode chancer for, at et dansk firma vil sætte penge i det.

Oprettelse af et dansk mineinstitut til hjælp for dansk industri vil afhænge af en politisk beslutning. Mener vore politikere, at vi har råd til at udforske de grønlandske mineraler, eller mener de tværtimod, at vi skal være glade for, at canadiske og amerikanske firmaer vil gøre det for os? Mener de det sidste, mener de åbenbart også, at vi kan tillade os at lade de udenlandske firmaer udkonkurrere de danske i Grønland.